

Vabariigi Valitsuse määruse „**Kinnipeetavate, vahistatute, arestialuste ja kriminaalhooldusaluste andmekogu põhimäärus**“

eelnõu seletuskirja

lisa

Kooskõlastustabel

Märkuse sisu	Märkuse kommentaar
<p>Tervisekassa</p> <p>Eelnõu alusel tehakse tervishoiuteenuse osutajad vangiregistri volitatud töötlejateks. Vastavalt vangiregistri põhimääruse § 4 lõike 4 punktidele 1 ja 2 sisestab volitatud töötleja vangiregistrisse kõik andmed käesoleva määruse ja selle lisa 1 kohaselt ning vastutab enda poolt vangiregistrisse kantud andmete õigsuse eest ja peab arvestust selle üle, kellele, mis eesmärgil, millal, kuidas ja missuguseid andmeid väljastati.</p> <p>Eeltoodud sätte alusel paneb määrus tervishoiuteenuse osutajatele peale kohustuse dubleerida terviseandmeid vangiregistrisse. Tervishoiuteenuse osutajatel on täna kohustus anda raviteenuse osutamisel andmed tervise infosüsteemi, mis on Eestis ravi saavate inimeste terviseandmete andmekogu. Vastavalt tervise infosüsteemi (edaspidi: TIS) põhimääruse § 2 lg 1, infosüsteemis töödeldakse tervishoiuvaldkonnaga seotud andmeid tervishoiuteenuse osutamise lepingu sõlmimiseks ja täitmiseks, tervishoiuteenuste kvaliteedi ja patsiendi (edaspidi andmesubjekt) õiguste tagamiseks, rahva tervise kaitseks ning terviseseisundit kajastavate registrite pidamiseks, tervisestatistika tegemiseks ja tervishoiu juhtimiseks. Andmed tervishoiuteenuse osutamise kohta kantakse TIS-i selle põhimääruse § 5 alusel.</p> <p>Juhime tähelepanu, et mis tahes andmete kogumisel tuleb lähtuda AvTS § 431 lg 3 alusel andmete ühekordse küsimise põhimõttest. AvTS § 433 lg 2 kohaselt on keelatud asutada ühtede ja samade andmete kogumiseks eraldi andmekogusid.</p> <p>Vastavad sätted kujutavad endast esmalt seda, et kui vähegi võimalik, peab mis tahes otsuse tegemiseks pädev asutus suhtlema info kogumiseks esmajärjekorras teiste asutustega. Eeltoodu alusel ei ole aktsepteeritav nõuda, et inimene esitaks teise asutuse käes olevate andmete kohta korduvalt tõendeid. Selle põhimõtte alla</p>	<p>Arvestatud. Täiendati määruse eelnõu punkti 6, milles muudetakse §-i 5. Seega täiendame § 5 lõiget 2 punktiga 3, milles tulenevalt:</p> <p><i>„(2) Vangiregister saab andmeid teistest riigi infosüsteemi kuuluvatest andmekogudest ilma infosüsteemi andmevahetuskihita andmeandjatelt järgmiselt:</i></p> <p><i>3) Tervishoiuteenuse osutaja poolt kasutatavast tervise infosüsteemist olevaid andmeid isiku tervise osas.“</i></p>

<p>kuulub aga ka see, et andmed ei peaks põhiandmetena olema dubleeritud mitmes andmekogus, vaid kasutada tuleb ühe andmekogu andmeid. Olukorras, kus TIS-i kantakse terviseandmed, ei ole mõistlik, et täpselt samu andmeid peab kandma ka vangiregistrisse ehk teise andmekogusse. See ei ole kooskõlas andmete ühekordsuse põhimõttega. Vajaduse korral on võimalik küsida andmeid TIS-st. Seda toetab ka AvTS § 581 lg 2, mille kohaselt riigi infosüsteemiga mitte koostoimelised andmekogud, andmeid dubleerivalt koguvad või üksteisega seotud andmeid sisaldavad andmekogud ühendatakse, nende pidamine lõpetatakse või nad muudetakse koostoimeliseks. See, et siiani on inimeste terviseandmeid vangiregistris TIS-ga dubleerivalt sisse kantud ja hoiustatud, on olnud väärapraktika, mida ei ole kohane jätkata.</p> <p>Seega ei saa Tervisekassa kooskõlastada ega nõustuda sättega, mille kohaselt: „Tervishoiuteenuse osutaja on volitatud töötlejaks käesoleva määruse lisa 1 punktides 2.1.1, 2.1.3, 2.1.4, 2.1.5, 2.1.6, 2.5.1, 2.9, 4.1.1, 4.1.2, 4.1.3, 7.1, 7.2, 7.3, 7.4, 12.2.7.7, 12.2.7.8, 12.2.7.9, 17.5 märgitud andmekoosseisude puhul.“ Vastav säte on olemuselt vastuolus seadusega ja sellist sätet ei saa määrusesse sisse kirjutada.</p>	
<p>Küsitavaks jääb vastava sätte lugemisel ka asjaolu, miks tervishoiuteenuse osutaja peab edaspidi olema isik, kes kannab vangiregistrisse sisse andmeid, millel puudub seos tervishoiuteenuse osaga. Määruse alusel tehakse tervishoiuteenuse osutajast vangla vaates täiendav sekretär või spetsialist, kelle ülesandeks on sisse kanda selliseid andmeid nagu kinnipeetava ees- ja perekonnanimi (Lisa 1 p 2.1.1.), tunnuskood (Lisa 1 p 2.1.3), isikukood (Lisa 1 p 2.1.4), sünniaeg (Lisa 1 p 2.1.5) jne. On arusaadav, et kuivõrd volitatud töötlejaks on lisaks tervishoiuteenuse osutajale ka vanglad ning Politsei- ja Piirivalveamet, siis ei ole ilmselt peetud silmas seda, et selliseid andmeid peaks sisse kandma edaspidi tervishoiuteenuse osutaja. Samas leiame, et Justiitsministeeriumi poolt koostatud määrus ei tohi olla niivõrd madala kvaliteediga, et eristatavad ei ole andmed, mida peavad erinevad volitatud töötlejad vangiregistrisse sisse kandma.</p> <p>Palume vangiregistri põhimääruse muutmise eelnõud täiendada selliselt, et volitatud töötlejate poolt sisse kantavad andmed on selgelt eristatavad. Niisamuti palun muuta määruse eelnõud selliselt, et andmeid, mis on olemas mõnes muus andmekogus, ei oleks kohustust dubleerida vangiregistri andmekogusse.</p>	<p>Arvestatud. Õigusselguse huvides täpsustame määruse eelnõu punkti 3, milles muudetakse § 4 lõiget 3 järgmiselt:</p> <p><i>„(3) Tervishoiuteenuse osutaja kannab vangiregistrisse käesoleva määruse lisa 1 punktides 2.5.1, 2.9, 4.1.1, 4.1.2, 4.1.3, 7.1, 7.2, 7.3, 7.4, 12.2.7.7, 12.2.7.8, 12.2.7.9, 17.5 olevad andmekoosseisud ning teenuse osutamiseks on õigus vaadata järgmisi andmekoosseise 2.1.1, 2.1.3, 2.1.4, 2.1.5, 2.1.6.“;</i></p>

Andmekaitse Inspeksioon	
<p>Eelnõu § 1 punktiga 1 täiendatakse kinnipeetavate, vahistatute, arestialuste ja kriminaalhoolduslaste andmekogu (vangiregister) põhimäärust uue paragrahvi, millest nähtuvalt koosneb vangiregister keskandmekogust, arhiivist ja andmelaost, sealjuures koosneb andmeladu keskandmekogu ja arhiivi andmetest.</p> <p>Seletuskirja järgi kasutatakse andmeladu uuringute ja statistiliste ülevaadete tegemise, poliitika kujundamise, vanglate ja arestimajade sisemise töökorralduse analüüsimise ning otsuste tegemise eesmärgil. Kuna andmeladu koosneb nii keskandmekogu kui ka arhiivi andmetest, siis võib eeldada, et andmeladu sisaldab isikuandmeid.</p> <p>Nii EL isikuandmete kaitse üldmäärus kui ka isikuandmete kaitse seadus näevad ettekohustuse järgida isikuandmete töötlemise põhimõtteid, mis näevad muu hulgas ette, et andmesubjekti tuvastada võimaldaval kujul säilitatakse isikuandmeid üksnes seni, kuni see on vajalik selle eesmärgi täitmiseks, milleks isikuandmeid töödeldakse. Seega tuleb isikuandmete säilitamisele määrata tähtaeg, mille lõppemisel tuleb isikuandmed kustutada. Vangiregistris andmete säilitamist reguleerib vangistusseaduse (VangS) § 54, mille lõige 2 reguleerib andmete edastamist arhiivi ning lõige 3 andmete arhiivist kustutamist. Samas ei ole selge, kas ja millal kustutatakse andmed andmelaost.</p> <p>Lisaks ei ole selge, kui kaua säilitatakse vangiregistris isiku karistuse kandmise või kriminaalhoolduse algusaeg a , koht a ja alust , karistuse kandmiselt vabastamise või kriminaalhoolduse lõppemise aeg a ja kohta ning isiku nime ja isikukood i või sünniaega. VangS § 5 4 lõike 2 järgi eelloetletud andmeid arhiivi ei kanta, mistõttu jääb selgusetuks, kui kaua neid andmeid tegelikult andmekogus säilitatakse.</p>	<p>Arvestamata. Selgitame, et andmeladu on vangiregistri osa. Vangiregistris sisalduvate andmete kustutamise ja arhiveerimise tähtsajad tulenevad vangistusseadusest. Sellest tulenevalt kohalduvad andmelaos olevatele andmetele seaduses toodud vangiregistris olevate andmete säilitustähtsajad. Selgitame lisaks, et andmelaos ei ole andmed isikustatud kujul, vaid pseudonümiseeritud kujul. Andmete depseudonümiseerimine on võimalik Vangiregistris kasutades. Seega, kui andmed on Vangiregistris kustutatud, siis ei ole võimalik neid enam depseudonümiseerida. Samuti ei ole võimalik andmelaol kasutada andmeid, mis vangiregistris kustunud ning uuendamine käib automaatselt.</p> <p>Vangiregistris isiku karistuse kandmise või kriminaalhoolduse algusaaja säilitamine puudutab vangistusseaduses tehtavaid muudatusi.</p>
<p>Kehtiva põhimääruse § 17 lõike 1 järgi on vangiregistrisse kande tegemine registrisse andmete ja dokumentide sisestamine, nende salvestamine, muutmine ja kustutamine.</p> <p>Põhimääruse § 20 lõike 1 järgi logitakse vangiregistris kannetele juurdepääsu saamine, kannete salvestamine, muutmine, kustutamine ja päringute tegemine, sealjuures sisaldab logi kasutaja ees-ja perekonnanime ning isikukoodi ehk</p>	<p>Arvestatud. Täiendasime määruse eelnõu seletuskirja.</p>

<p>isikuandmeid. Sama paragrahvi lõike 2 järgi säilitatakse kande salvestamise, muutmise ja kustutamise logi 10 aastat ning juurdepääsu saamise ja päringute logisid 7 aastat.</p> <p>Eelnõu § 1 punktiga 17 aga muudetakse andmekogu põhimääruse § 20 lõike 2 sõnastust ning vangiregistri kannetele määratakse sama säilitustähtaeg, kui on vangiregistrisse kantud andmete säilitustähtaeg. Lähtudes VangS-st tähendab see üldises plaanis seda, et nt 20-aastase vangistuse puhul säilitatakse kannete salvestamise, muutmise ja kustutamise logisid isiku vangistuses viibimise ajal ehk 20 aastat. Kui 20-aastase vangistuse kandmisest on möödunud 10 aastat, siis kantakse logid arhiivi, kus neid säilitatakse veel 50 aastat. Seega säilitatakse vangiregistri kasutaja, kes tegi isiku kohta vangistuse algusaegadel vangiregistrisse kande, isikuandmeid 80 aastat tänase 10 aasta asemel. Eelnõu seletuskirjas on logide säilitamise tähtaja kohta märgitud üksnes, et <i>vangistusseadus sätestab vangiregistrisse kantud andmete säilitustähtajad, mistõttu on põhjendatud määrata kannete salvestamise, muutmise ja kustutamise logide säilitamisele samad tähtaja</i>. Ilmselgelt on tegemist väga pika säilitustähtajaga, mis nõuab põhjalikumat selgitamist.</p>	
<p>Lisaks peame vajalikuks juhtida tähelepanu vangiregistri pidamise eesmärgile. Nimelt on VangS § 51 lõikes 1 sätestatud vangiregistri eesmärk, milleks muu hulgas on kinnipeetavate, vahistatute, arestialuste ja kriminaalhooldusaluste isikuandmete ühte andmekogusse kandmine ja nende töötlemine (punkt 1), andmekogus olevate andmete kiire ja efektiivse kasutamise võimaldamine (punkt 5), uuringute, statistika ja kriminaalpoliitiliste otsuste tegemise tagamiseks teabe süstematiseeritud kogumine (punkt 7).</p> <p>AvTS § 43¹ lõike 1 ja § 43³ lõike 1 järgi on andmekogu riigi, kohaliku omavalitsuse, avalik-õigusliku juriidilise isiku või muu avalikke ülesandeid täitva isiku infosüsteemis töödeldavate korrastatud andmete kogum, mis asutatakse seaduse või selle alusel antud õigusaktiga ja selles sätestatud ülesannete täitmiseks. Seega peab andkogu asutamise aluseks olevast seadusest ehk seaduse volitusnormist tulenema andmekogu loomisekonkreetne eesmärk ehk avalik ülesanne, mille täitmiseks andmekogu luuakse.</p> <p>Inspeksioon on andmekogusid puudutavas juhendis selgitanud, et <i>andmekogu eesmärk peab olema seaduses sätestatud, sest see ongi volitusnormi tuum. Vajalik</i></p>	<p>Arvestamata. Väljatoodu puudutab vangistusseaduses tehtavaid muudatusi.</p>

<p><i>ei ole andmekogu täpse nime seaduses sätestamine (see võib tulla ka põhimäärusest). Kuid hädavajalik on, et volitusnorm annaks vastuse küsimusele, millisel eesmärgil ja milliste ülesannete täitmiseks andmekogu luuakse. Ilma selleta on raskendatud kontroll andmekogu pidamise õiguspärasuse ja isikuandmete töötlemise ulatuse üle.</i></p> <p><i>Asutamiseesmärgiks ei saa olla seega andmetöötlus või andmete kogumine iseenesest. Andmekogu asutamise eesmärk peab volitusnormis olema piisavalt konkreetne.</i></p> <p><i>Volitusnormi konkreetsuse kohta on Riigikohus 19.01.2009 otsuse 3-3-1-85-08 punktis 18 märkinud: „Põhiseaduse § 3 kohaselt teostatakse riigivõimu üksnes põhiseaduse ja sellega kooskõlas olevate seaduste alusel. Määrusandluse puhul tähendab nimetatud säte täitevvõimu jaoks kohustust järgida talle delegatsiooninormiga antud volitusi ja neid mitte ületada. HMS § 90 lg 1 kohaselt võib määruse anda ainult seaduses sisalduva volitusnormi olemasolul ja kooskõlas volitusnormi piiride, mõtte ja eesmärgiga. Kohtupraktikas on rõhutatud, et volitusnormis sätestatakse määrusandliku volituse selge eesmärk, sisu ja ulatus (põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi 20. detsembri 1996. a otsus asjas nr 3-4-1-3-96).“.</i></p> <p>Eelnevat kokku võttes soovitame vaadata üle VangS-s sätestatud andmekogu pidamise eesmärk ning sõnastada see selliselt, et volitusnorm annaks selge vastuse küsimusele, millisel eesmärgil ja milliste konkreetsete ülesannete täitmiseks andmekogu luuakse, sealjuures tuua seaduses selgelt välja ka andmelao kasutamise eesmärk.</p>	
<p>Politsei- ja Piirivalveamet</p>	
<p>Miks osade andmekogude puhul öeldakse „peetav“, mõne puhul mitte? Lõike 1 punkti 1 sõnastus on kummaline – mida tähendab isiku väärtegude ja kuritegude kohta? Karistusregistrist peaksid tulema andmed isiku karistuste kohta (koos kvalifikatsiooniga).</p>	<p>Arvestatud. Määruse eelnõu sätte sõnastus on muudetud.</p>
<p>Punkti 2.7 Fotod ja selle alapunktide 2.7.1-2.7.4 kohaselt tuleb registrisse kanda otsevaatega foto, profiilifoto, foto eritunnustest ning foto tegemise kuupäev. 01.09.2023 jõustusi aga VangS muudatused, mille kohaselt tuleb kinnipeetavalt võtta ka näokujutis ning vajaduse korral ka häälenäidis. Kuna tulenevalt § 18</p>	<p>Arvestamata. Võtame teadmiseks ja selgitame, et häälenäidist vangla vangiregistrisse ei kogu (see kogutakse ABIS süsteemi).</p>

lõigetest 1 ja 2 eristatakse näokujutise võtmist ja fotografeerimist, siis tuleks Lisa 1 täiendada andmetega näokujutise ning lisaks ka häälenäidise võtmise osas.	
Alapunkti 4.2.1. all tuleb registrisse kanda Lähtevangla või - arestimaja nimi. Arestimajad on täna üksnes Tallinnas, Pärnus, Hiiumaal ja Saaremaal. Juhul, kui isik viibib kohas, kus ei ole arestimaja, siis tuleks registrisse kanda vastav PPA lühiajaline kinnipidamiskoht, kus isik reaalselt viibib. Tehniliselt on need lühiajalised kinnipidamiskohad juba Vangises valikuna olemas, juriidiliselt on aga lühiajalise kinnipidamiskoha mõiste ja regulatsioon toodud üksnes peadirektori käskkirjas. Kas määruse tasandil peaks siis rääkima vastavast politsei ametiruumist?	Arvestatud. Määruse eelnõu sätte sõnastust on täpsustatud.
Võrreldes kehtiva Lisaga 1 on punktis 7.1 Andmed tervises seisundi kohta jäetud alles ainult üks alapunkt 7.1.1. Info tervishoiuteenuse osutaja vastuvõttude kohta. Kas nt andmed allergiate kohta ei tuleks registrisse kanda (kehtivas Lisas 1 on punkt 7.1.12 Allergiad) ehk kas vanglate ja arestimajade töötajad ei peaks olema kursis, et isikul on allergia?	Arvestamata. Selgitame, et toidutalumatus jms andmed on juba vangiregistrisse kantavad andmed.
Punkti 17 pealkiri on VABASTAMINE, mille all tundub ebasobivana punkt 17.5. Lisaandmed surma korral (17.5.1. Surma kuupäev 17.5.2. Surma põhjus 17.5.3. Surmateatise väljaandja 17.5.4. Surmateatise kuupäev ja number). Sellele järgnevad punktid 17.6. Vanglast vabastamine (Kuni 48 tunniks kinni peetud isiku, sundtoodava kohta) ja 17.7. Kainenemiselt vabastamine (Kaineneja kohta). Punkt 17.5. Lisaandmed surma korral peaks olema kõige lõpus eraldi punktina, nt 18 LISAANDMED SURMA KORRAL. Täiendavalt tooks välja, et punkt 17.6 reguleerib kuni 48 tunniks kinni peetud isiku ja sundtoodava vanglast vabastamist. Samas võivad need isikud viibida ka arestimajas, kust samuti tuleb vabastada.	Arvestamata. Võtame teadmiseks, kuid vangla jaoks on oluline, et Lisa oleks üles ehitatud selliselt.
Haridus- ja Noorteamet	
Eelnõu § 1 punkt 6 – määruse § 5 lõike 2 punkti 2 kohaselt saab vangiregister andmeid teistest riigi infosüsteemi kuuluvatest andmekogudest ilma infosüsteemi andmevahetuskihita, sealhulgas Haridus- ja Noorteameti eksamite infosüsteemis olevaid andmeid isikute eksamitulemuste kohta. Seletuskirja kohaselt läbipaistva andmetöötluse eesmärgil täpsustatakse paragrahvi andmekogude ja andmetega, mida teistest andmekogudest saadakse. Uueks andmeandjaks on nimetatud Haridus- ja Noorteamet, kuid nende hallatav eksamite infosüsteem oli varem Haridus- ja Teadusministeeriumi hallatav lõpueksamite, eesti keele tasemeeksami	Arvestatud. Selgitame, et kui Haridus- ja Noorteametil on olemas võimalus vangiregistriga selline x-tee luua, siis saame selle tulevikus oma arendusplaani panna.

<p>ning Eesti Vabariigi põhiseaduse ja kodakondsuse seaduse tundmise eksami andmekogu. Eksamite infosüsteemist edastab eksamite koordinaator eksamite tulemused vanglas riigikeeleõppe korraldajale, kes sisestab tulemused vangiregistrisse.</p> <p>Esmalt tuleb täpsustada eksamite infosüsteemi nimetust. Lähtuvalt põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 32 lõigetest 1 ja 2, kodakondsuse seaduse § 9 lõikest 6 ja keeleseaduse § 27 lõikest 3 on tegemist testide andmekoguga. Teiseks, tuleks sõnastuses täpsustada, milliseid andmekogus olevaid andmeid isikute eksamitulemuste kohta vangiregister on õigustatud saama. Kuna seletuskirja kohaselt võiks tegemist olla vanglas riigikeeleõppega seonduva Eesti keele tasemeeksamite tulemustega, siis tuleks selliselt ka saadavad andmed piiritleda, et oleks välistatud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 32 ja kodakondsuse seaduse § 9 määratletud eksamite ja testide tulemuste põhjendamatu edastamine.</p> <p>Täiendavalt tõstatame küsimuse, miks ei saa vangiregister andmeid Haridus- ja Noorteameti testide andmekogust infosüsteemi andmevahetuskihi kaudu, mis välistaks põhjendamatu samade andmete dubleerimise erinevates andmekogudes. Palume seda seletuskirjas täiendavalt selgitada.</p>	
--	--